

SZALAY GÁBOR

*Eszterházy Károly Főiskola, Testnevelési és Sporttudományi Intézet, Eger
College of Eszterházy Károly, PE and Sport Science Institute, Eger
E-mail: szalay@ektf.hu*

**AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI TESTNEVELŐ
TANÁRKÉPZÉS TÖRTÉNETE AZ ESZTERHÁZY
KÁROLY FŐISKOLÁN
HISTORY OF THE PE TEACHER TRAINING AT THE
ESZTERHÁZY COLLEGE**

Összefoglaló

1948–2008 között, 60 éven keresztül, testnevelő tanárképzés folyt az Eszterházy Károly Főiskolán. A dolgozat áttekinti az oktatás során használt képzési terveket, az azokat létrehozó törvényeket, rendeleteket, egyéb dokumentumokat. A képzési szerkezet változása a mellék szaktól a kétszakos képzésig, az óraszámok és az oktatott tárgyak számának növekedése jellemzik a képzés folyamatos korszerűsödését, állandó igazodását a társadalmi követelményekhez.

Az általános iskolák felső-tagozatára történő tanárképzés 1964-es átalakításával kialakult a közoktatás igényeinek legjobban megfelelő képzési struktúra. A szakpárok lehetővé tették a tanárok leggazdaságosabb alkalmazását az iskolákban. A képzés tartalma felkészítette a hallgatókat szaktárgyuk magas szintű oktatására és a korosztály pszichológiai, pedagógiai, biológiai jellemzőinek, tulajdonságainak figyelembevételére az iskolai munkában.

Kulcsszavak: testnevelés, tanárképzés, tanterv.

Abstract

Between 1948–2008, through 60 years, PE teacher training was going on on Eszterházy Károly Főiskola. The paper reviews the training plans used in the course of the education, the laws creating them, orders other documents.

The change of the training construction from the half-period until the two-subject training, the numbers of lessons and the increase of the number of the taught objects characterize it the training continuous that of getting modernized, his constant alignment to the social requirements.

Onto the primary schools' top division the training structure meeting the claims of the public education the best took shape with the 1964 transformation of happening teacher training. The academic specialisation pair made the teach-

ers' most economical application possible in the schools. The content of the training prepared the listeners for the high-level education of their special subject and the respect of the psychological, pedagogic, biological features of the age group, his characteristics in the school work.

Keywords: physical education, teachers training, documents of PE teachers training.

Bevezetés

A magyarországi felsőoktatás történetében 1948-ban új képzési terület jelent meg, az általános iskolai tanárképzés vagy, ahogy először elnevezték a pedagógiai főiskolák. Létrejöttüket a közoktatás 1946. évi átalakítása alapozta meg, és igényelte. Az egységes, nyolc évfolyamos általános iskolában 2×4 évre tagozódott a képzési időszak, alsó és felső tagozatra. Az alsó tagozatra a tanítóképzők biztosították a szükséges pedagógusokat, a felső tagozat kötelező és egységes voltát jelentve új volt, új oktató-nevelő testületet igényelt. Az 1946 előtti iskolarendszerben a 10-14 évesek képzése több iskolatípusban történt, nem volt annyira egységes, mint a megvalósított felső tagozat. A kötelező felső tagozat megnövekedett tanulói létszámot is eredményezett, ez is indokolta az általános iskolai tanárképzés megalakítását.

Az általános iskolai tanárképzésben, a kezdetektől helyet kapott a testnevelő tanárok képzése is, elismerve és fontosnak tartva az ifjúság testi nevelését is. Számos nehézségen, buktatón át honosodott, szilárdult meg, vált elismertté ez a képzési forma. Megbecsültségét illusztrálja, hogy a testnevelés szakra mindig túljelentkezés volt, még azokban az években is, mikor számos terület már hallgatói létszám gondokkal küzdött.

Az 1970-es évek elejére stabilizálódott a tanárképző főiskolák helyzete, kialakult a képzési rendszer, a szakpárok. Az általános iskolák számíthattak a több tantárgyban is megfelelő tudással, pedagógiai, szakmai képzettséggel rendelkező tanárokkal. A többszakos tanárokkal jobban lehetett gazdálkodni, könnyebb volt az iskolák tanárigényét kielégíteni. Mai fogalommal élve, kedvező volt az iskolák humánerőforrás gazdálkodása.

A rendszerváltást követően előtérbe került az európai integráció, az oktatás, különös tekintettel a felsőoktatás tekintetében. A diplomák európai elismertetése, feltételezte a hasonló képzési rendszer bevezetését nálunk is, mint amit Európa nyugati felében használnak. Ezzel az érveléssel is került be, már az 1990-es évek közepén a felsőoktatási törvénybe az osztott képzés megvalósítása, népszerű, vagy népszerűtlen nevén, a bolognai folyamat. 2006-ban felvettük az első Bsc-s hallgatókat, ezzel elkezdődött a tanárképzés új rendszere. Felmenő rendszerben megszűnik az általános iskolai tanárképzés, átveszi helyét, a 3 éves alap (BSc) képzés és az azt követő mesterképzés (MA), mely keretében történik majd a tanárképzés.

Már jól látszik, hogy 2010-re már nem lesz a volt tanárképző főiskoláknak hagyományos értelemben vett tanár szakos hallgatójuk. A szerencsésebbek adigra akkreditálják Ma képzésüket, és részt vehetnek az egységes, egyetemi szintű tanárképzésben.

Az eltelt mintegy 60 év alatt számos testnevelő szerzett diplomát a tanárképző főiskolákon Egerben is több ezren vettek részt a testnevelő tanárképzésben. Ennek a jól behatárolható időszaknak a történetét szándékozom megörökíteni ebben a dolgozatban, a testnevelés szakosok tanterveinek számbavételével.

A pedagógiai főiskolák megalakulása 1948-ra datálódik, és mély ideológiai töltéssel bír a rendeletek, törvények megfogalmazása „szocialista tanárképzés”. A politikumtól megfosztott tartalom, az általános iskola felső tagozatára szakosodott szaktanárok képzését jelentette.

A kezdeti nehézségek után jól körülhatárolt kimunkált rendszer alakult ki.

Az ország 6 intézményében folyt általános iskolai tanárképzés. Kálmánchey részletesen leírja az első 30 év történéseit.

A képzés tartalmi és színvonalbeli változásainak jó indikátora a képzési struktúrát jellemző képzési idők és programok összehasonlítása. A fellelhető adatok alapján az óraszámok változása mellett a tantárgyi struktúra, a tantárgyak aránya, a „szakmai”, a „pedagógiai” és az „általánosan képző” tárgyak arányait is vizsgáltuk.

A testnevelő tanárképzés kezdetei a 4 éves, kétszakos képzésig (1948–1964)

Kezdetek: 1948–1950

Kezdetben mellékszakként lehetett a testnevelést tanulni. 6 félév alatt, 312 órában, ez heti 4 testnevelés órát, plusz 2 néptáncórát jelentett. Az óraszám mintegy negyedét elmélet tette ki, ahol szakmódszertani, sportszervezési és iskola-egészségügyi ismereteket tanultak. Gyakorlati órákon a torna, az atlétika, az iskolai játékok, a kézilabdázás, a kosárlabdázás, a röplabdázás és a labdarúgás mozgásanyagát dolgozták fel, az óraszám által meghatározott mélységben.

A három évfolyamon 82 fő végezte el a testnevelés kiegészítő szakot.

Kétéves, szakpárban folytatott képzés: 1950–1954.

A pedagógiai főiskolák törvényi létrehozásával (1950) egy időben megszűnt a testnevelés mellékszakk jellege, és énekkal, biológiával, magyar nyelvvel szakpárban lehetett tanulni. A képzés időtartama valójában 2 év lett, a formailag három éves képzés harmadik éve már iskolai gyakorlat volt, ami a képzés szempontjából már számított.

Az óraszám jelentősen növekedett, a 4 félév alatt 433 órában zajlott a testnevelők képzése. Tartalmilag az úszás megjelenése jelentette az újdonságot a képzési tervben (**1. táblázat / Table 1**).

1. táblázat / Table 1: *Testnevelő tanárképzés tanterve 1950-től (biológia, énekzene, testnevelés) / The curriculum of sporting teacher training from 1950*

Tantárgy/Félév	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév
Torna elmélet és gyakorlat	2	2	2	2
Atlétika elmélet és gyakorlat		2	2	1
Játék elmélet és gyakorlat	2	2	2	1
Úszás elmélet és gyakorlat	2			
Testnevelési alapismeretek	1			
Testnevelés módszertan		2	1	
Sportszervezés			1	1
Összesen	7	8	8	5

Fő szak: 1952–1955

A következő időszak ellentmondásos része a testnevelő tanárképzés főiskolai történetének. Az OTSB javaslatára a testnevelés fő szakká vált, ami egyszakos tanárképzést jelentett. Az iskolai igényeknek nem felelt meg, mert főleg a kiskolákban nem tudtak megfelelő számú szakórát adni az egyszakos tanároknak. Kialakult egy belső „képesítés nélküli” óraellátás, mivel a testnevelők ki nem töltött óraszámukban más tárgyat voltak kénytelenek tanítani.

2. táblázat / Table 2: *Önálló főszak tanterve 1952-től / The curriculum of an independent main subject from 1952*

Tantárgy/Félév	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév
Torna elmélet és gyakorlat	6+1	4	4	2
Atlétika elmélet és gyakorlat	4	4	4	2
Iskolai játék			2	
Kézilabdázás	4			
Kosárlabdázás		4+1		
Röplabdázás			4	
Labdarúgás férfiaknak				4
Művészi torna nőknek				4
Úszás		2	2	
Testnevelés-elmélet	2+1	2+1	2+1	2+1
Összesen	16+2	16+2	18+1	12+1

A képzés színvonalát viszont nagyban emelte ez a megoldás, négy félév alatt 1005 órában tanulták a szakmájukat a hallgatók (**2.táblázat / Table 2**). Ez az előző tantervéknél kettő, illetve háromszor több volt. A tantervbe bekerült nők-

nek a művészi torna. Fiúk ebben az órakeretben labdarúgást tanultak. A sportágakra fordított képzési idő emelkedett a duplájára.

Három éves, szakpárban képzés: 1955–1959

Az egyetemi lobbí, a pedagógiai főiskolák ellentmondásos helyzete, a fő szak ellentmondásai hatására megszűnt az egri és a szegedi testnevelő tanárképzés, csak Pécsen maradt meg, ott is csak 20-30 fős évfolyam létszámmal.

A szakpárban képzés jobban megfelelt az általános iskolák igényeinek, némi óraszám csökkenéssel, három éves képzésben jó színvonalú képzést sikerült megvalósítani. A tantervben jelentős arányt kapott az elméleti képzés, több új tantárgy került be a képzési programba. (testnevelés történet, módszertan, elméleti alapismeretek) a teljes testnevelésre fordított óraszám 879, ebből 654 a sportági órák száma, 225 az elméleti ismereteké (**3. táblázat / Table 3**).

3. táblázat / Table 3: *Három éves két szakos képzés óraterve, 1954-ből / Three year ones the lesson plan of two academic specialisation trainings from 1954*

Tantárgy/Félév	I. félév	II. félév	III. félév	IV. félév	V. félév	VI. félév
Sportszervezés		2				
Elméleti alapismeretek			2			
Elméleti alapismeretek gyak.			1			
Testnevelés módszertana				2	2	
Testnevelés történet e.						2
Testnevelés tört. szem.						1
Torna	4	4	2	2	2	2
Atlétika	2	2	2	2	2	2
Kézilabdázás	2					
Labdarúgás/Művészi torna			2			
Röplabdázás				2		
Iskolai játékok					2	
Kosárlabdázás					2	
Úszás	2	2				
Összesen	10	10	9	8	10	7

Négy éves három szakos képzés: 1959–1964

Az időszak legfontosabb eredménye, hogy felismerve az előző rendszer hiányosságait, visszaállították Szegeden és Egerben a testnevelő tanárképzést, ezzel megteremtve a nagyobb létszámok képzésének lehetőségét. Ez a cél vezérelte a három szak bevezetését is, az iskolákban jobban ki tudták használni a három

szakos szaktanárokat. Ebben az időszakban több dokumentum született, melyek fontos fejeztek a főiskolai tanárképzés és ezen belül a testnevelő tanárképzés történetében. (Tantervi irányelvek, „A pedagógiai főiskolákon folyó tanárképzés célja és feladatai”, 1962. évi 22. sz. trv., államvizsga része a testnevelés tanításának módszertana, nyíregyházi főiskola megalapítása, stb.) 873 órában folyt a képzés testnevelésből, összességében, heti mintegy 35 órájuk volt (**4. táblázat / Table 4**).

4. táblázat / Table 4: *Négyéves, három szakos képzés óraterve, 1959 / Four-year, the lesson plan of three academic specialisation trainings, 1959*

Tantárgy/ Félév	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Testnevelés elmélet	1	1	1					
Testnevelési alapismeretek			1	2				
Testnevelés tanítás módszertana					2	2		
Sportszervezés								2
Torna	2	2	2	2	2	1	2	3
Atlétika	1	2	2	2	1	2	2	1
Kézilabdázás	2	1						
Iskolai játékok			2	2				
Labdarúgás/művészi torna	1	1						
Kosárlabdázás					1	1		
Röplabdázás							2	
Úszás			1	1	1	1		
Biológia	2	2						
Összesen	9	9	9	9	7	7	6	6

A 4 éves szakpáros képzés és változatai (1964–2009)

Négy éves kétszakos képzés: 1964-2009 (közben 4 éves egyszakos lehetőség is volt).

A tantervet 1964-ben adták ki, a szaktárgyra jutó órák száma 915, amely mintegy bázisként szolgált a későbbi tantervek készítésekor is. A tantárgyak között a fő változás az élettan megjelenése volt, a korábbi biológia helyett és a sporttörténet külön tárgy lett a testnevelés elméleti ismeretei között. A sportágakra fordított idő összességében növekedett, de az egyes sportágak nem egyforma súllyal szerepeltek a képzésben.

A képzés struktúrája nem, a tantervek viszont többször is változtak. 1970-ben lényeges változásként az orvosi tárgyakon belül, anatómia, élettan, egészségtan és biomechanika oktatására került sor. Bekerült a képzési szerkezetbe a sítábor és a vízitábor, mint terepes gyakorlat. A Hallgatók szakképzés keretében, három

féléven át plusz óraszámokban tanulhatták az oktatott sportágak egyikét, mely képzés edzői feladatok ellátására is jogosította őket. A szakképzés nélküli óraszám 1000-re emelkedett, ami már biztosította a megfelelő színvonalú oktató-nevelő munkát (**5. táblázat / Table 5**).

5. táblázat / Table 5: Négyéves, kétszakos testnevelő tanárképzés óraterve 1964-ből / Four-year, the lesson plan of two academic specialisation trainings from 1964

Tantárgy/ Félév	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
Testnevelés elmélet								
– Testnevelés történet		1						
– Testnevelés alapismeretek			3	3				
– Testnevelés módszertan					3	2		
– Sportszervezés							1	1
Torna	4	3	2	2	2	1	2	1
Atlétika	2	2	1	2	1	2	2	
Játék								
– Testnevelési játékok				2	2			
– Labdarúgás/Művészi torna	2							
– Kézilabdázás			2	2				
– Kosárlabdázás					2	2		
– Röplabdázás							1	1
Úszás		2	2					
Testnevelés élettan	2	2						
Összesen	10	10	10	11	10	7	6	3

1976-ban újabb változtatások történtek. Megjelent a választható, kötelezően választható tárgyak köre, hat tárgyból kellett egyet választani a képzés során. Egerben ez a tárgy gyógytestnevelés lett.

Fontos változás, hogy megjelenik a fél csoportos foglalkozás fogalma, több tárgynál, a 20-24 fős csoport létszám helyett, 10-12 főre kellett, lehetett bontani a csoportokat. Egy hallgatóra több idő jutott az órán, ez jobban megfelelt a gyakorlat-centrikus feladatok megoldásának. A tanszékeken a növekvő óraszámok miatt létszámfejlesztés történt (**6. táblázat /Table 6**).

A szakképzésben résztvevők választott sportágukban középfokú edzői minősítést kaptak.

6. táblázat / Table 6: A testnevelő tanárképzés óra és vizsgaterve 1976-tól / The physical education teacher training clock and his exam plan from 1976

Tantárgy / Félév	Ősz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Testnevelés elmélet	5		1gy	2ai	2sz				
Tn. tanítás	6					3gy	3gy		

Sp. szervezés	2							1ai	1k
Anatómia, élettan, b	5	2k	2ai	1sz					
Sporttorna	11	2gy	1gy	1k	1gy	1gy	2sz	2gy	1ai
Atlétika	12	1gy	2k	2gy	1gy	1gy	2gy	2sz	1ai
Moderngimn./foci*	3	2gy	1k						
Testnevelési játékok	2				2ai				
Kézilabda	3	2ai	2gy						
Kosárlabda	3			1gy	2k				
Röplabda	3							2ai	1k
Úszás	5		2gy	1gy	1ai	1k			
Választható**	2				2ai	4ai	4ai	2ai	
Összes óra	50	9	11	8	9	10	11	9	4

Megjegyzés:

*Lányoknak modern gimnasztika, a kollokvium a sporttornával összevonva.

Fiúknak Labdarúgás

**Biomechanika, Úszás, Sporttorna, Atlétika, Gyógytestnevelés, Sportjáték tantárgyakból egyet kellett teljesíteni

A tanítási gyakorlatok nem a testnevelés óratervében szerepelnek.

A III. félév után 6 nap sítábor, a IV. félév után 6 nap vízitábor.

A testnevelő tanárképzésprogramjában a következő változtatás **1984/85-ös tanévtől** vezettük be több éves előkészítő munka után. Az egri főiskola irattárában fellelt dokumentumok közt 1981-ben találtam az első utalást a tanterv megváltoztatására, majd folyamatosan évente 2-3-szor foglalkozott a főiskola vezetése az új tanterv általános részével.

A bevezetésre került tanterv, 1984 júliusában került az intézményekhez, ezt kellett szeptembertől bevezetni. Természetesen az oktatókat nem érte váratlanul az új program, hiszen gyakorlatilag minden tanár részt vett a kidolgozásában, ismerték elveit, tartalmát.

A változás fő kiváltó okai, az általános iskolai testnevelés tantervének változása, a testnevelés óraszámának növelése volt. Szigeti Lajos már 1978-ban részletesen elemezte a változtatás lehetséges irányait, melynek néhány eleme megjelent az új tantervben.

A részletesebb áttekintés előtt, meg kell jegyezni, hogy ez lett az utolsó egyetemes, minden főiskolán majdnem azonosan követett program. A későbbiekben megjelentek a (jóindulattal nevezve) helyi sajátosságokat is figyelembe vevő programok.

Az 1984-es tanterv

Az általánosan képző tárgyak újabb teret nyertek, óraszámuk a 8 félév alatt heti 8-13 óra között változott. Eléret a teljes képzési óraszám közel egyharmadát.(108 3óra) Pozitívumként kell megemlíteni, hogy ekkor került bevezetésre a hat féléves általános testnevelés. A fenti órázámból 180 óra (**7. táblázat / Table 7**).

7. táblázat / Table 7: A testnevelő tanárképzés óra és vizsgaterve 1984-től/ The sporting teacher training clock and his exam plan from 1984

Tantárgy / Félév	Ősz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Tn. történet	1	1k							
Tn elmélet	4	1ai	1gy	2sz					
Edzéselmélet	1				1gy				
Sportszervezés	1								1gy
Anatómia, élettan	4	2k	2sz						
Biomechanika	1							1k	
Sportrekreáció	2							2k	
Ált. sportág ismeret	3								3k
Tud. kutatás	2					1gy	1gy		
Gimnasztika	3				1gy	2k			
Mozgásos játékok	3	2gy	1k						
Kézilabda	4	2gy	2k						
Kosárlabda	4			2gy	2k				
Labdarúgás	3		1gy	2k					
Röplabda	3		1gy	2k					
Atlétika	7	1gy	1gy	1gy	1gy	1gy	2zv		
Sporttorna	7		1gy	1gy	1gy	2gy	2zv		
Úszás	5				1gy	2gy	2k		
Rsg	1						1gy		
Gyógytestnevelés	2							1gy	1k
Köt.vál.koll	12							3x2	3x2
Tn.tanítása	5				3gy	2k			
Tanítási gyakorlat	5						3ai	2gy	
Természetjárás			1hét						
Téli sportok				1hét					
Vízitáborozás					1hét				
Összesen	83	9	10	10	10	10	11	12	11

Megjegyzés: Szakmai gyakorlat: turisztika 5 nap; Sítábor 7 nap; Vízitábor 6 nap.

Szakos képzésben 1101 órában folyt a képzés, ez újabb növekedés, jól sikerült tartalommal is megtölteni.

A tanterv tartalmi része nem előzmény nélküli, z 1964-es óratervez sokban hasonlít, de több lényeges változást is tartalmaz.

Főbb változások:

1. Háromra nőtt a terepgyakorlatok száma, bevezetésre került a természetjárás, tájékozódási futás tábor.
2. A testkultúra elmélet blokkban: testnevelés és sporttörténet, testnevelés elmélet-edzéselmélet, sportszervezés tantárgyak kerültek, összesen 135 órában.
3. Az orvosi tárgyakat négy féléven át anatómia, élettan, sportélettan, biomechanika tantárgyak keretében tanulták, 75 órában.
4. A gimnasztika külön tárgy lett, korábban a sporttorna keretében szerepelt az anyaga. Összesen 45 órakerete volt, ebből 15-öt a ritmikus sportgimnasztikára kellett fordítani.
5. A játékok egy blokkba kerültek, mozgásos játékok – sportjátékok elnevezéssel. A képzés időtartama mindegyik területen 45 óra lett, ez előrelépés a korábbiakhoz képest. Iskolai és népi játékok, labdarúgás, kézilabda, kosárlabda, röplabda került a programba, összesen 225 órában.
6. Külön szerepelnek az egyéni, vagy alapsportágak a tantervben, az atlétika és a torna 6 féléves tantárgyként 105-105 órát kapott, az úszást három félév alatt 75 órában tanulhatták.
7. Igazán lényeges változás a Kötelezően választható kollégium bevezetése volt. Ez volt az első igazán választható terület, a főiskolai testnevelő tanárképzés történetében. A hallgatók a már tanult sportágak közül 2-t választottak, ezeket még két féléven keresztül tanulták. További választékot jelentett annak a lehetősége, hogy egy, az adott intézmény lehetőségeit kihasználó tárgyat lehetett felvenni a választható tárgyak közé. Egerben ez a kondicionális képességek fejlesztése és a teniszezés lett.
8. Megváltozott a testnevelés tanításának módszertana, önálló tantárgyként szerepel, két félév alatt 45 órában. Iskolai gyakorlatot a gyakorlóiskolában két félévet jártak, heti kettő, illetve három órában. (Ez csak a testnevelés, iskolai, pedagógiai, napközis, úttörő stb. gyakorlat még több is volt.)
9. A fiúk és a lányok ugyan azt a képzést kapták, korábban volt némi különbség, a lányok labdarúgást, a fiúk művészi tornát nem tanultak.

1991. évi tanterv

A korábbi tantervekhez képest néhány nagyobb változást is hozott az új tanterv. A változások főbb kiváltó okai:

- a kezdeti, kreditrendszer előkészítő, tanegység-rendszer bevezetése,
- a választható tárgyak körének bővítése,
- a szigorlatra vonatkozó szabályozás változása,

- a TF akkori tanegység-listájának minél szélesebb körű lefedése.

Ezek eredményeként a tantárgyak köre jelentősen bővült, 23-ról 37-re, a választható tárgyak száma 3-ról 9-re, az összes heti óraszám 83-ról 97-re, összes órában számolva 1312-ről 1430-ra. Növekedett a testnevelés módszertana és a tanítási gyakorlatra fordítható idő is 9-ről 10 órára. Ez csak a testnevelésben módszertanra fordított, tanórák keretében eltöltött időt jelenti, iskolai gyakorlat még egyszer két hét és egyszer egy hónap, iskolában, megszabott feltételekkel és feladatokkal eltöltött időt is tartalmazott (**8. táblázat / Table 8**).

Egerben a szakmódszertanos munkatársak, azon túl, hogy 2 féléven át heti 2 órában szemináriumon is képezték hallgatóinkat, az előadások mellett, a gyakorlóiskolai csoportos napon is részt vettek. Az iskolai gyakorlatok és a szakmódszertani tanulmányok végén, a 8. félévben vizsgatanítással zárták le módszertani tanulmányaikat.

Legnagyobb előrelépés a tantárgyválaszték bővítése. Sikerült elérni, hogy a főiskolai tantárgykínálat közelítsen TF által tanított tantárgyak köréhez. Új elemként megjelent kötelező tárgyak között a sportpedagógia, sportpszichológia, sportélettan. Választható tárgyak között szerepelt a sportszociológia, a sportegészségtan, tenisz, küzdősportok. Ezek sem szerepeltek addig a főiskolai testnevelő tanárképzésben. A választható tárgyak 12 tanegységéből nyolcat kellett teljesíteni.

Kisebb változás, a gimnasztika óraszámát egyvel növekedett és a 4.-5. félévről a 2.-3. félévre került. Az atlétika és a torna egységeseen hat féléves lett, félévente heti 1-1 órában, a hatodik félév végén szigorlattal.

Az úszás, a röplabda és a labdarúgás óraszámát egyvel növekedett.

A változásokkal egységesebbé, áttekinthetőbbé, logikusabbá vált a képzési szerkezet. A képzés tartalmában, az új tárgyak, óraszámok, szerkezet miatt, is lényegesen több új ismeret került tanításra.

Ez a tanterv viszonylag sokáig maradt érvényben, a tanítási gyakorlat óraszámát csökkent egyvel és a 7.-8. félévről a 6.-7. félévre került, a testnevelés módszertana egy órával növekedett 2001-ben. Egyébként a tervek változatlan maradtak.

Az utolsó, testnevelő tanárképzésnek készült **tanterv 2003-ban** lépett életbe. Az előző eredményeit megtartva, lényeges hangsúlyeltolódások kerültek bele. A tanterv-átalakítás okai közt a lényegesebbek:

- a kreditrendszer alkalmazása,
- a választható tárgyak körének bővítése,
- a helyi lehetőségek jobb kihasználása
- a módszertan és a tanítási gyakorlat átalakítása.
- a szigorlatra vonatkozó szabályok megváltoztatása.

8. táblázat / Table 8: Négyéves, két szakos testnevelő tanárképzés tanterve 1991-től / Four-year, the lesson plan of two academic specialisation trainings from 1991

Tantárgy / Félév	Ősz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Testkult. történet	1	1							
Tn elmélet	5	1	2	2					
Anatómia	2	2							
Élettan	2		2						
Sportélettan	2			2					
Biokémia	1	1							
Mozgásos játékok	3	1	2						
Kézilabdázás	4	2	2						
Gimnasztika	4		2	2					
Atlétika	6	1	1	1	1	1	1		
Sporttorna	6	1	1	1	1	1	1		
Úszás	6			2	2	2			
Bev.tud.kut	2				1	1			
Szakedolgozat elők.	1						1		
Sportpedagógia	2						2		
Sportpszichológia	2					2			
Általános sp. ág. ism.	4							2	2
Edzéselmélet	1				1				
Biomechanika	1					1			
Sportrekreáció	2						2		
Labdarúgás	4					2	2		
Kosárlabdázás	4			2	2				
Röplabdázás	4		2	2					
Gyógytestnevelés	2							1	1
Köt. váll. koll.	8							4	4
Sportegészségtan	2				2				
Sportszociológia	2				2				
Sportmenedzser	1						1		
Tenisz	4						2	2	
RG	2								1
Tánc	2							2	
Küzdősport	2					2			
Tn.módszertan	5					3	2		
Tanítási gyak.	5							3	2
Sportszakmai gyak	15	3	3	3	3	3	3		
Túra/Sí/Vízitábor	3h		1h	1h	1h				
Évfolyamdolgozat	2						2		
Összes(kontaktóra)	104	10	14	14	12	12	12	14	10

A kötelező tanegységek száma lecsökkent, kontaktórában számolva 97-ről 66-ra. A választható tárgyak köre tovább bővült, 32-ből kell teljesíteni a szükséges 24 kreditet. Így a kontaktórák száma meghaladja az 1450-et a képzés folyamán **(9. táblázat / Table 9)**.

9. táblázat / Table 9: Testnevelés szak tanterve 2003-tól / The PE academic specialisation trainings form from 2003

Tantárgy / Félév	Ősz	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Sporttörténet	1	1								Kötelező tanegységek
Tn elmélet	5	1	2	2						
Edzéselmélet	1				1					
Anatómia	2	2								
Élettan	2		2							
Sportélettan	2			2						
Biokémia	1	1								
Biomechanika	2					2				
Gyógytestnevelés	2							1	1	
Atlétika	5	1	1	1	2					
Sporttorna	5	1	1	1	2					
Úszás	4	2	2							
Gimnasztika	4	2	2							
Mozgásos játékok	3	1	2							
Kézilabdázás	2					2	2			
Labdarúgás	4			2	2					
Kosárlabdázás	4		2	2						
Röplabdázás	4					2	2			
Sportjáték elmélet	1						1			
Sportpedagógia	2					2				
Sportpszichológia	2						2			
Sportrekreáció	2						2			
Szakdolgozat elők.	1							1		
ZV előkészítő	1								1	
Tudományos kutatás	2							2		
Testkultúra elmélet					3sz					
Egyéni sportágak						3sz				
Sportjátékok							3sz			
Összesen	66	12	14	10	10	11	12	4	2	66+9
Kézilabda	2	Ebből megszerzendő legalább 6 kredit						2		Kötelezően választható
Kosárlabda	2							2		
Röplabda	2								2	
Labdarúgás	2								2	
Tenisz	2								2	
Fallabda	2	Ebből megszerzendő legalább 4 kredit				2				
Atlétika-futások	2							2		
Atlétika-ugrások	2								2	
<i>Női torna férfiaknak</i>	2	Ebből megszerzendő legalább 4 kredit				2				
<i>Férfi torna nőknek</i>	2							2		
<i>Bemutató torna</i>	2								2	
<i>Minitrampolin</i>	2								2	
<i>Torna segítségadás</i>	2									
Uszodai sportok	2	Ebből megszerzendő leg-							2	

<i>Úszás higiéné</i>	2	alább 2 kredit						2			
<i>Úszósuli</i>	2						2				
Sportegészségtan	2						2				
Sportmenedzsment	2					2					
Sportszociológia	2						2				
Ált. sportágismeret	2	Ebből megszerzendő legalább 6 kredit					2				
Olimpiai nevelés	2								2		
Óvodástorna	2									2	
Alsótagozatos testn.	2										2
Játékvezetés	2					Ebből megszerzendő		2			
Gimn.gyak. vezetés	2	legalább 2 kredit		2							
Összesen	24								24		
Birkózás	2					2			Szabadon vál.		
Cselgáncs	2						2				
Aerobic	2							2			
Ritm.gimnasztika	2							2			
Rehab. foglalkozás	2							2			
Tenisz-suli	2							2			
Összesen											
Sportszakmai gyakorlat.	ai	+	+	+	+	+	+		Tanórán kívül		
Túra/Sí/Vízitábor	ai		6nap	6nap	6nap						
Szakdolgozat	ai							+	+		
Tn. módszertan	8				4	4					
Tanítási gyak.							+	+	+		
Összes (kontaktóra)	105								114		

Véleményünk szerint a két utóbbi tantervünk biztosította hallgatóink számára a megfogalmazott célt, miszerint az általános iskola felső tagozatában eredményes testnevelő tanárok legyenek, tanulmányaik képessé tegyék őket a 10-14 éves korosztály egészséges életmódra nevelésére.

Összegzés

A tantervek változásával az általános iskolai tanárképzés, mostanra teljes történetének egy kis részletét kívánom megörökíteni. A fellelt anyagok, az Egri Pedagógia Főiskola, az Egri Tanárképző Főiskola, a Ho Si Minh Tanárképző Főiskola és az Eszterházy Károly Főiskola testnevelő tanárképzésében voltak használatban. Az utolsó osztatlan képzésben résztvevő hallgatóinkat 2005/06-os tanévre vettük fel. Az ő diploma-szerzésükkel, végzésükkel megszűnik a testnevelő tanárképzés régi rendszere, átveszi helyét a bolognai folyamatként megfogalmazott új, osztott képzési rendszer. Ennek jellemzése, ismertetése már egy újabb munka feladata lesz.

Most már jól látom, hogy a tantervek, óraszámok, tantárgylisták, vizsgaszámok, felvételi és végzési statisztikák stb. jól jellemzik az eltelt időszakot, azért a teljes történet ezeknél sokkal több. Több, mert az általános iskolai tanárképzés kialakulása, történetének első szakasza szorosan kötődött a „szocialista” rendszerhez, ideológiájához, céljaihoz. Több, mert a főiskolák és az azonos területen képző egyetemek óhatatlan érdekütközésben voltak, ez rányomta, nyomja bélyegét a történetükre is. Több, mert a szakpárok kialakításának tényleges okai nem tiszták. Több, mert a szakmai tantervek változásának okai között nem csak szakmai, hanem más, pl.: pedagógiai, tanítási gyakorlati, óraszám, vizsgaterhelés okai is volt. Több, mert a képzésben résztvevő intézmények köre időnként változott. Minden ok, és azoknak súlyának megfelelő értékelése meglehetősen szisztematikus munkának számít.

A teljes történet megismeréséhez hozzá tartozik a levelező képzés hasonló feldolgozása, tanszékeken dolgozó oktatók tanári, tudományos, edzői stb. tevékenységének számbavétele. A hallgatók tudományos, kulturális, sport tevékenységének vizsgálata.

Teljesebbé lehetne tenni a történeti leírást, az összes képző intézmény adatainak feldolgozásával.

A Magyar Akkreditációs Bizottság 2008. október 31-i Plenáris Ülésén támogatta az Eszterházy Károly Főiskola Testnevelés és Sporttudományi Intézetének testnevelő tanári mesterszak indítási kérelmét. Így Egerben a testnevelő-edző és sportszervező alapszakok (BSc) mellett, testnevelő tanári mester (MA) szakképzettségen is lehet diplomát szerezni.

Irodalomjegyzék

Könyv/Folyóirat

1. Földes Éva, Kun László, Kutassi László (1989): A magyar testnevelés és sport története, Budapest, Sport 1989.
2. Kálmánchey Zoltán (1978): Az általános iskolai testnevelő tanárképzés 30 éves története, Testnevelési tudományos ülészak Pécs, 1978. OTSH 1981, Sportpropaganda.
3. Nagy József (1973): A főiskola megalakulása és a debreceni év, Az egri Ho SiMinh Tanárképző Főiskola Füzetei, Eger 1973. Az általános iskolai tanárképzés 25 éve az egri tanárképző főiskolán (3–38.)
4. Pukánszky Béla, Németh András: Neveléstörténet, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996, ISBN 963 18 7512 1
5. Szabó Péter: Villanófényben a „Bologna előtti” hazai felsőoktatás, Neveléstörténet 2004. Évfolyam - 2. szám Kodolányi János főiskola
6. Hamar Pál, Derzsy Béla (2002): Testnevelő tanári vélemények aktuális tantervelméleti kérdésekről, Magyar Pedagógia 102. évf. 2. szám 145–157. (2002)

Internet címek:

1. A szegedi testnevelő tanárképzés története
http://www.jgypk.u-szeged.hu/tanszek/tesi/intezet_tortenet.htm
2. A TF története 1925- 2000,
http://dataweb-systems.hu/usnhu/index.php?Itemid=198&id=245&option=com_content&task=view
3. Balatonfüredi pedagógus konferencia 1956. (Rövidített jegyzőkönyv) Orosz Gábor, Debrecen 2006. <http://www.mek.oszk.hu/04200/04283/>
4. Ladányi Andor (2003): A NAT és a tanárképzés Új Pedagógiai Szemle 2003/01
<http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2003-01-ta-Ladanyi-NAT>

Törvények, rendeletek:

1. 1993. évi LXXX. törvény a felsőoktatásról
2. 1985. évi I. törvény az oktatásról
3. 1950. évi 21. sz. tvr.: A pedagógiai főiskola szerepe, az általános iskolák felső tagozatára szaktanárképzés.
4. Oktatásügyi Minisztérium 8550-46/1954. IX. sz. rendelet
5. MM 29. 710/1959. III. sz. utasítás
6. 1961. évi III. törvény
7. 1962. évi 22. sz. tvr. Tanárképző főiskolák jogállása
8. 1966. Pedagógusképző osztály alakul a minisztériumban.
9. 201/1976. (M. K. 6.) OM-OTSH számú együttes utasítás az edzőképzésről
10. 125/1970/M. K. 12. M. M. sz. Utasítás a tanterv módosításáról
11. Minisztertanács 14. számú, 1974. IX. 18-i Tvr.-ben létrehozta Szombathelyen tanárképző főiskolát, amely korábban a pécsi főiskola kihelyezett tagozata volt.
12. 1974. november 8. MM miniszterhelyettesi értekezlet, a csepeli kihelyezett tagozat létrehozása. 1975/76-os tanévtől működött, egri fennhatósággal.
13. 88-0183/1953. III. 19. rendelet
14. M. T. 1017/1955. sz. rendelet. Budapesti főiskola megszüntetése
15. 8550-23/1950. sz. miniszteri rendelet
16. 111/1997-es kormányrendeletben
17. OM. 78/1956. O. K. 17- levelező képzés
18. 48/1959. sz.(M. K. 17.) MM utasítás – levelező képzés
19. 30. 758/1962. VI. sz. MM rendelet, levelező módosítás
49. 251/1964. VI. sz. MM rendelet- több levelező szakpár
20. 174/1969.(M. K. 19.) sz. MM rendelet. 4 éve kétszakos képzés levelező tagozaton.